

Horváth Erzsébet

Párbeszéd a térrel

„Ha nincs fény, nincsenek képek.

A képek a fénybe ütköző tárgyak képei – fény-képek.

A tér látszólag ritka, úgy tűnik, ahol a tárgyak vannak, besűrűsödik.

A tárgyak vastagsága a tér vastagságához képest elhanyagolható, túl vékony.

A fény a tárgyakba ütközik (átvilágítja a teret), vagyis a kép ott jelenik meg, ahol a tér a legvékonyabb.”

(Tolvaly Ernő /1/)

Mindenhol, mindenkor téri környezet vesz körül bennünket. Véges vagy végtelen, lehatárolt vagy lehatárolatlan. Megéljük, használjuk, benne élünk. A létezés helye, amelyben az ember létrehozza saját magát, és amellyel állandó kölcsönös viszonyt alakít ki. A megélő szempontjából a térnek fizikai és pszichikai hatása van. A térben található tárgyak megváltoztatják annak élményét és megélésének lehetőségét. Az adott tér befolyásolja érzetünket; egészen másképpen érezhetjük magunkat egy zsúfolt buszon, mint egy – távlatokat nyújtó – hegytetőn. Kultúránként különböző és temperamentumtól, habitustól függő a személyes tér megélése és igénye.

A három dimenzió, a valódi tériség – a tárgyak megjelenése szempontjából – nem meghatározott, nem eleve adott. Szinte bármit létre lehet hozni benne – újabb formákat, tereket a térben, irányítani, tágítani lehet –, mert végtelen. „Három dimenzióban, ez egészen nyilvánvaló, bármi fölvehet, bármilyen elgondolható formát –, és lehet bármilyen elgondolható kapcsolatban a fallal, padlóval, mennyezettel, térrel, terekkel vagy a külvilággal, semmivel, vagy mindennel.” (Donald Judd /2/) Bármely anyag felhasználható. A háromdimenziós tárgy empirikus, önmagában álló, intenzív, tiszta és erőteljes. Az anyagok világosan lehatárolt struktúrákat és formákat hoznak létre.

Fény-kalligráfia

Szobrászként – számomra – a három dimenzió megélése rendkívül fontos. Munkáimban egyre nagyobb szerepet kapnak az általam alakított tér-viszonyok. Megjelenítésük mellett ugyanúgy a mozgás is alapvető fontosságú. Elsősorban a megélt, a bejárt tér fizikai és pszichikai hatását kutatom.

Képzőművészeti munkáim lényege az élmény, a tér fizikai megélése, a tapasztalás.

Térben kialakított különböző tárgyakon, installációimon keresztül, a tériség képi megjelenését is vizsgálom olyan módon, hogy a mozgás, a tér-megélés, a bejárás kiemelt fontosságot kap. A tér meghatározza a mozgás lehetőségeit, a látványt. A működő tér felfedezését a fény médiumával kötöm össze, melyet fotografikusan rögzítek. A fényképezés aktusa kimozdít a hagyományos téri

problémák megvalósításából. A legfontosabb, hogy fotográfiáim ne szűkítsék, redukálják, hanem kifejezzék a teret.

Koncepcióim lényeges vonása egy olyan interaktív lehetőség biztosítása – ahol sajátos formanyelvem élhet. Áttetsző, transzparens anyagokkal építke meg, egy ténylegesen tapintható, keresztüljárható, ilyen módon megtapasztalható installációt, ahol a tér és a lágy, áttetsző anyagok bejárható labirintust alakítanak ki (Tranzit, 2007).

A kompozíció, a transzparens rétegek sűrű egymásmögöttsége festői, lazúros képi hatást eredményez, amit fokoz a résztvevő személyek aktivitása. Az alakok különféle színhatásai a látvány szerves részévé válnak. Mozgásuk által a kompozíció állandóan változik. A szereplők és a külső szemlélők számára a távolságtól függően az alakzatok éles vagy elmosódott színtólként hatnak. Ezek az időben és térben

zajló akciók inspirálnak arra, hogy képbe sűrítve, három dimenzióból két dimenzióba „átírva” jelenítsem meg a történéseket.

Fényképezőgéppel teljes sötétben, a *Tranzit* című installáció terében mozgásomat hordozható fénnel rögzítem. A megtett út „nyoma”, a mozgás, a gesztus fénysávokként jelenik meg. A téri hatást felerősíti a fénysávok fólia előtti vagy több fóliaréteg mögötti megjelenése. A rétegek sűrűsödése diffúzzá, elmosódottá és szélesebbé, ritkulása viszont élesebb és keskenyebb rajzolatúvá változtatja a mozgó fényt. Ez a dinamika változatossá teszi a kalligrafikus vonalakat.

Az emberi alak megjelenése szükségessé válik, mint valami „konkrét motívum”, mely kontrasztban áll az absztrakt fénysávokkal, és izgalmasabbá teszi, tagolja a képet. A képszalagszerűsége a folytonosság érzetét kelti, ezzel erősíti az „írott sor-jelleget” (1. számú képmelléklet)

Sűrített kép

A *Légző* című installáció egy igluhoz hasonló áttetsző téri forma, önálló mű, ahol a fény, a transzparencia és a mozgás szintén lényeges tényezők.

A fő forma asszociatív, szimbolikus, viszont az adott alakzathoz kapcsolódó egységek nem találhatók meg ilyen összefüggésben a természetben és az épített környezetben. Ezeket az elemeket nem a megszokott módon, nem eredeti rendeltetésüknek megfelelően alkalmazom. A fotó „leválik” a háromdimenziós kinti, látható valóságról, és így speciális dokumentációként is szemlélhető. Azok számára,

akik nem ismerik az eredeti tárgyat, nem utal semmi másra, csak önmagára.

Az installáció külső és belső terében mozgatott fényforrás által kiemelem, hangsúlyozom a mű színeit, formáit, és ezekkel a változtatásokkal készítek más tartalommal felruházott; „új tárgyat”, ebben az esetben egy képet, illetve sorozatot.

A fotósorozat darabjai hosszú expozíciós idővel készülnek. Az idő kiterjesztésével a látvány is sűrűsödik. Az akció kizárólag a fénykép kamerájának valósul meg, hiszen ezt az időben

és térben lejátszódó jelenséget az emberi szem másképpen érzékeli. A kép téri hatását az iglu-forma külső-belső felületének speciális megvilágításával érem el. Több különböző fotót készítek egy nézőpontból, ahol a kompozíció plasztikus megjelenése és anyagszerűsége a megvilágítás technikájának függvénye. A fotográfia tehát dokumentatív jellegét elveszíti; a fény mennyisége, minősége és iránya manipulálja a képi látványt. A három dimenzió két dimenzióvá sűrűsödik. A fények olykor izzó félgömbhatású tárgyat eredményeznek, máskor a kalligrafikus fényvonalak a tárgy körül dinamikussá, változatossá teszik a képet.

Light-boxban installálva a fotó alapú technikai állókép egyenletes világítást kap. A hátulról érkező fény fokozza a kép intenzitását, és visszaadja az eredeti térben megvalósuló fényvonalak sűrített hatását.

A dokumentáció átlényegül és dokumentatív jellegén túlmutatva, önálló képpé módosul. Mást hangsúlyoz; más tartalommal ruházódik fel, mint a kiinduló tárgy – tehát új mű születik.

Ez a megoldás kettősséget hordoz, miszerint a fotó dokumentál egy tárgyat – mely tárgy képe illúzió – és konkrét, mert a forma, tartalom és megvalósítás szempontjából a kép önmaga.

Metamorfózis

A mozgás szabadságára alapozok, ilyen formán járom be a teret, mely a tudatos képépítésem alapjául szolgál. Improvizáció és struktúra egyidejűleg jelenik meg; dinamika-statika ötvöződik. A véletlen a kép kapcsán fokozott jelentőséget kap; biztosítja, hogy nem ismételhettek meg semmit. Párbeszédet folytatok a tárggyal, a térrel. Találkozások, megtalálások metamorfózisa ez. Saját magammal ismerkedem. A dolgok állásából és magamból egy egészen finom kapcsolat fakad. A történet valóban lejátszódik, mely nemcsak a láthatóval, hanem a sejthetővel is gazdagítja a képet.

A mozgás által „generált” alakzatok oldott formavariációkká, tompított kontrasztokkal összekötő részekké válnak. A képfelületet apró fény-árnyék átmenetek törlik meg. A tér sajátos

átalakulása, miszerint új mediális környezetben teljesedik ki, képpé alakul át, és éli további életét. A médiumok közötti átjárhatóság – a valósághoz képest – újabb és újabb lehetőségeket hordoz. Így egymáshoz képest is más-más minőségek jelennek meg. A kétdimenziós megformálás nem feltétlenül jelenti a téri illúzió elvesztését. A nyitott mű szabadságához igazodva a fotográfiám – egyik olvasata szerint – élő szervezet átalakulása közvetett módon; az egyik állapotból a másikba történő fejlődés (2-3. számú képmelléklet).

Az „üres tér” a mozgásom tere, a színhely, ahol az események játszódnak. A tér sűrűsödik „általam” és leképeződik. A kép redukálja a téri formákat, és egyidejűleg – az idő és mozgás által – gazdagítja a kép terét.

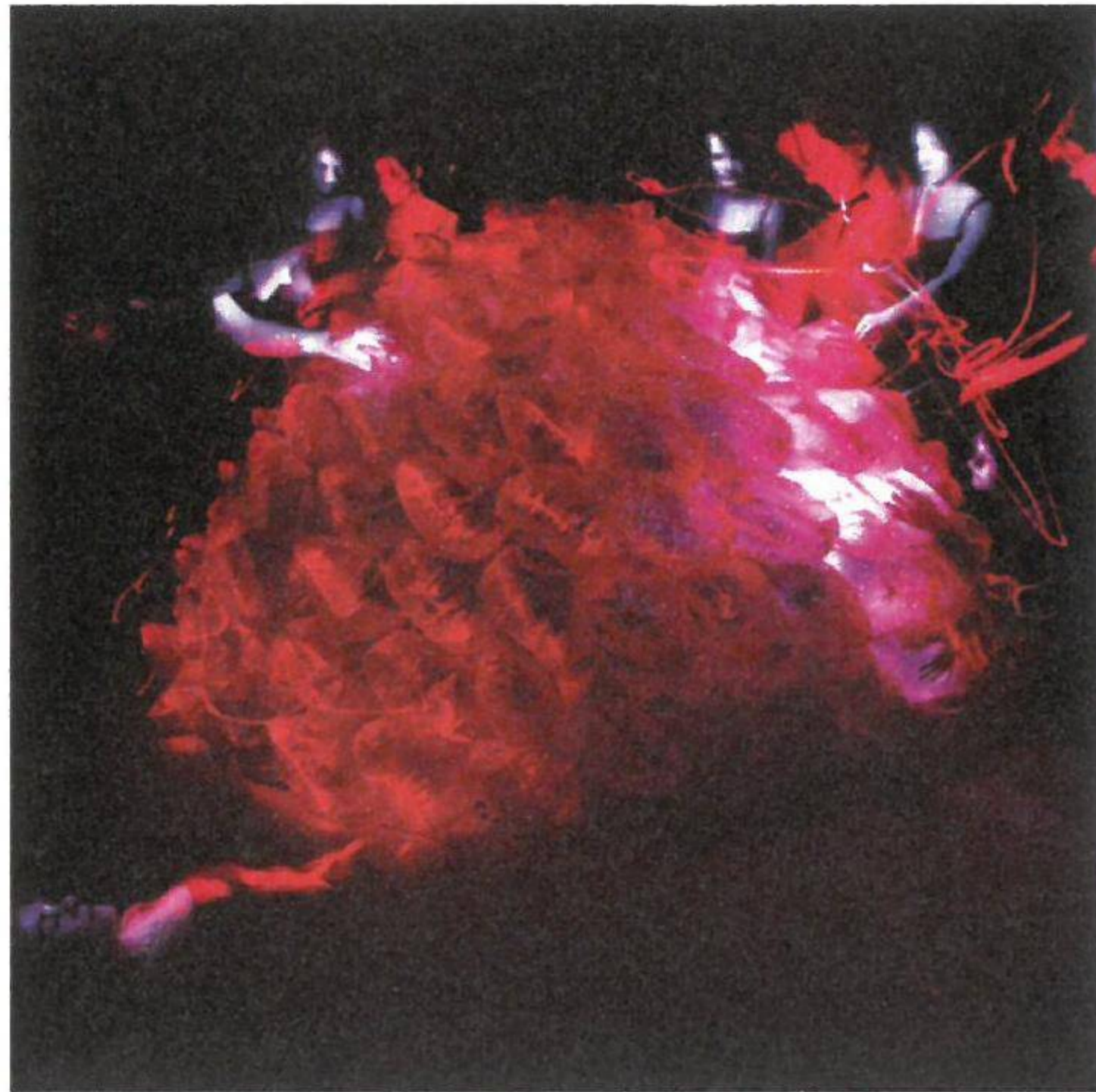
Jegyzetek:

Tolvaly Ernő (2001): Tükör a vízben. Bp.: Zöld Henrik Kiadó Bt., 87. oldal

Lengyel András–Tolvaly Ernő (2002): Kortárs képzőművészeti szöveggyűjtemény II. Bp.: A & E '93 Kiadó, 42. oldal

1. Horváth Erzsébet: Fényírás, Digitális C-print, 21 x 121 cm, részlet, 2007

2. Horváth Erzsébet: *Transzmutáció I,*
Digitális C-print, 2009

3. Horváth Erzsébet: *Augmentáció,*
Digitális C-print, 2009